

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥΣ

«ΝΕΟΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ:ΕΝΑ ΒΗΜΑ ΠΡΟΟΔΟΥ»

3 Μαρτίου 2021

Πως οι νέοι Κανονισμοί θα επηρεάσουν την μαχόμενη δικηγορία

Δρ. Χρίστος Κληρίδης
Πρόεδρος Π.Δ.Σ.

1. Είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι οι θεσμοί Πολιτικής Δικονομίας δεκαετίας του 50, με ad hoc τροποποιήσεις, δεν εξυπηρετούν τις ανάγκες ταχείας, δικαιότερης και αποτελεσματικότερης απονομής της δικαιοσύνης.
2. Είναι θετική εξέλιξη ότι οι προσπάθειες των τελευταίων χρόνων με την συνδρομή της Ε.Ε., Συμβουλίου της Ευρώπης, Δικαστών και Δικηγόρων απέδωσαν καρπούς. Η επιτυχία του έργου θα **κριθεί** στη πράξη.
3. Μέχρι τέλος Μαρτίου η Επιτροπή Μεταρρύθμισης και Πολιτικής Δικονομίας του Π.Δ.Σ. μέσω του Προέδρου της, Αντιπροέδρου του Π.Δ.Σ., Γιώργου Χριστοφίδη και των μελών της, θα υποβάλει τις εισηγήσεις της για περαιτέρω βελτιώσεις, προσαρμογές.
4. Οι νέοι κανονισμοί δεν αναμένεται να τεθούν πλήρως σε άμεση εφαρμογή για όλες τις περιπτώσεις δεδομένου ότι, οι πρόνοιες τους, δύσκολα θα μπορούν να προσαρμοστούν στις εκκρεμούσες παλιές υποθέσεις οι οποίες βρίσκονται σε εξέλιξη. Η πλήρης εφαρμογή τους θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την πορεία διεκπεραίωσης των χιλιάδων παλιών υποθέσεων, γνωστών σαν backlog. Θα ήταν δύσκολο να εφαρμόζονται πλήρως δύο διαφορετικοί κανόνες δικαίου πολιτικής δικονομίας δηλαδή, ένα set για τις παλαιές υποθέσεις και ένα για τις νέες.
5. Συνεπώς, οι νέοι κανόνες δεν αναμένεται να επηρεάσουν άμεσα τους μαχόμενους δικηγόρους, εκτός της επιβαλλόμενης αναγκαιότητας να αρχίσουν την μελέτη τους, την εκπαίδευση και να παρακολουθήσουν τα απαραίτητα σεμινάρια τα οποία ο Π.Δ.Σ. προγραμματίζει προσεχώς.
6. Το Μέρος 60 των Κανονισμών Πολιτικής Δικονομίας φέρει τίτλο «Παλιές Δικαστικές Διαδικασίες» και προσφέρει δύο επιλογές. Η πρώτη επιλογή προνοεί ότι, οι νέοι Κανονισμοί θα εφαρμόζονται σε διαδικασίες εν τοις εφεξής από ημερομηνία που θα καθορισθεί και η δεύτερη επιλογή είναι ότι, ναι μεν οι νέοι Κανονισμοί δεν εφαρμόζονται σε διαδικασίες οι οποίες άρχισαν αλλά όταν ασκείται διακριτική ευχέρεια από το δικαστήριο σε

παλιές υποθέσεις, το δικαστήριο μπορεί να λάβει υπόψη του τις αρχές οι οποίες καθορίζονται στους παρόντες κανονισμούς και ιδιαίτερα τον πρωταρχικό σκοπό των κανονισμών που θα εξηγήσουμε πιο κάτω όπως επίσης και τις αρχές που αφορούν την διαχείριση των υποθέσεων στο Μέρος 28. Σε περίπτωση που γίνει αποδεκτή η πρώτη επιλογή γίνεται πρόνοια για εφαρμογή των κανονισμών όπου δεν έχει οριστεί ημερομηνία εκδίκασης οπότε το πρωτοκολλητήριο ορίζει ημερομηνία για συνεδρία διαχείρισης και την έκδοση των απαραίτητων οδηγιών δυνάμει του Μέρους 28. Εάν η υπόθεση βρίσκεται στο στάδιο όπου ήδη δόθηκε η ημερομηνία εκδίκασης τότε οι Κανονισμοί δεν εφαρμόζονται εκτός αν αναβληθεί η ακρόαση της υπόθεσης οπότε δυνατόν οι Κανονισμοί να εφαρμοστούν σε περίπτωση αίτησης αναβολής από την ημερομηνία ακρόασης αυτής της αίτησης για αναβολή. Με λίγα λόγια υπάρχει η δυνατότητα μερικής τουλάχιστον εφαρμογής των Κανονισμών σε παλιές δικαστικές διαδικασίες από ένα προχωρημένο στάδιο και μετά.

7. Οι νέοι Κανονισμοί ακολουθούν σε μεγάλο βαθμό τα αγγλικά πρότυπα και χωρίζονται σε 60 μέρη. Η μεταρρύθμιση στην Αγγλία στη βάση της τελικής έκθεσης του Lord Woolf 1996 υιοθετήθηκε το 1998. Οι νέοι Κανονισμοί προνοούν βασικά για 60 κανονισμούς με τις παραγράφους τους. Δεν χρησιμοποιείται η ορολογία Κανονισμός **στις παραγράφους**. Έχουμε Μέρη και Παραγράφους, όμως πρόκειται για “Κανονισμούς” ως ο τίτλος τους. Η ορολογία διατηρείται εν μέρει όπως π.χ. στο τελευταίο Μέρος 60, Παρ. 1(1) όπου προνοείται ότι: “Οι παρόντες Κανονισμοί εφαρμόζονται σε διαδικασίες οι οποίες άρχισαν κατά ή μετά την ημερομηνία έναρξής τους. Σε άλλα Μέρη και Παραγράφους διατηρείται η ορολογία “Κανονισμός”. Πολύ πιθανόν η ορολογία πλέον να καθιερωθεί σαν Μέρος και Κανονισμός.
8. Οι Κανονισμοί είναι εκτενείς. Συνοδεύονται από 100 έντυπα, σε συνολικά 671 σελίδες. Θα χρειαστεί μεγάλη προσπάθεια από τους δικηγόρους, ακόμα και έμπειρους, για την μελέτη τους, κατανόηση και χρήση τους. Αν λάβει κανείς υπόψη ότι θα συνοδεύονται και με πρακτικές οδηγίες από καιρού εις καιρόν του Ανωτάτου Δικαστηρίου αλλά και με προσθήκες, βελτιώσεις και τροποποιήσεις στην πορεία, οι δικηγόροι οι οποίοι ασχολούνται με δικαστηριακές υποθέσεις θα πρέπει να αναλώσουν τουλάχιστον στα πρώτα στάδια ένα μεγάλο μέρος του χρόνου τους στην μελέτη των κανονισμών. Το ευτύχημα είναι ότι, για βοήθεια θα μπορούν να ανατρέξουν στην νομολογία των Αγγλικών Δικαστηρίων η οποία αντιμετώπισε αντίστοιχους κανονισμούς στην Αγγλία από το 1998 και θα μπορέσουν να αντλήσουν καθοδήγηση και βοήθεια από αυτή. Για το κάθε δικηγορικό γραφείο θα πρέπει πλέον να εξασφαλιστεί στη βιβλιοθήκη του η Αγγλική Λευκή Βίβλος που ισχύει σήμερα στην Αγγλία με όλες τις λεπτομερείς σημειώσεις που συνοδεύουν το κάθε Μέρος και παραγράφους και βεβαίως βιβλία της Πολιτικής Δικονομίας στην Αγγλία. Παραπέμπω

ενδεικτικά στο Blackstones Civil Practice του 2020 και Commentary, στον Bullen & Leake & Jacob's Precedents and Pleadings 2019, Atkins Court Forms, τελευταία έκδοση, και στο Civil Procedure, Vol. 1 and 2 Μάρτιος 2021 (White Book). Χρήση ιστοτόπων στο διαδίκτυο σχετικών με τα θέματα δικονομίας στην Αγγλία θα καταστούν πλέον απαραίτητο εργαλείο του επαγγέλματος (Tools of Trade). Βεβαίως, το δικαστήριο διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην διαχείριση της κάθε υπόθεσης και θα έλεγα ότι εάν οι υποχρεώσεις του μαχόμενου δικηγόρου προσεχώς θα είναι αυξημένες αντιστοίχως των δικαστών θα είναι υπεραυξημένες.

9. Στους Κανονισμούς Πολιτικής Δικονομίας εντοπίζουμε εντελώς νέα κεφάλαια, άγνωστα μέχρι στιγμής για την πλειοψηφία των δικηγόρων και ή, εν πάση περιπτώσει, κεφάλαια για τα οποία χρειάζεται συγκεκριμένη εκπαίδευση. Ενδεικτικά και μόνο να παραπέμψω στα προδικαστηριακά πρωτόκολλα και στην προδικαστηριακή συμπεριφορά στο Μέρος 3, Ενότητα II **όπως και** στα θέματα που αφορούν το Μέρος 20, Ενότητα II για αντιπροσωπεύοντες διάδικους **αλλά** και **στην** Ενότητα III για παράγωγες απαιτήσεις. Στο Μέρος 22 για δηλώσεις αληθείας. Στο Μέρος 25 για τις ενδιάμεσες θεραπείες όπου ενσωματώνονται κωδικοποιημένες αρχές της νομολογίας ουσιαστικά αλλά και κάποιες πρόνοιες του περί Πολιτικής Δικονομίας Νόμου, Κεφ. 6, Άρθρα 4,5 και 9 μεταξύ άλλων, με δείγματα διαταγμάτων και με ενότητες που αφορούν διατάγματα παγοποίησης και διατάγματα έρευνας ως επίσης και διατάγματα διορισμού ενδιάμεσου παραλήπτη. Νέες συγκεκριμένες πρόνοιες γίνονται και για τους πραγματοποιώμενες που είναι το Μέρος 34. **Στο** Μέρος 35 για προτάσεις διακανονισμού. **Στο** Μέρος 42 ειδικές πρόνοιες για το Εμπορικό Δικαστήριο και **στο** Μέρος 43 για τις απαιτήσεις Ναυτοδικείου. Σημαντικό είναι και το Μέρος 44 για απαιτήσεις δυνάμει των περί Διαιτησίας Νόμο και την εκτέλεση διαιτητικών αποφάσεων και το Μέρος 45 για ευρωπαϊκές διαδικασίες. Το Μέρος 27 προνοεί επίσης για ενδιάμεσες πληρωμές, την διαδικασία, τις προϋποθέσεις και άλλα σχετικά.

10. Οι Κανονισμοί Πολιτικής Δικονομίας αποτελούν ένα νέο οικοσύστημα της δικονομίας στο οποίο οι δικηγόροι θα κληθούν να συμμετάσχουν. Θα ήταν λάθος κατά τη γνώμη μου να θεωρηθεί ότι αυτό το νέο οικοσύστημα αποτελεί μία τροποποίηση του υφιστάμενου συστήματος και ότι η νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου ουσιαστικά θα προσαρμοστεί κατά την εφαρμογή των νέων Κανονισμών Πολιτικής Δικονομίας ή και θα υιοθετηθεί.

Σίγουρα αναφορά στην υφιστάμενη νομολογία και άντληση κάποιων αρχών θα είναι αναπόφευκτη. Όμως, εδώ μιλούμε για ένα εντελώς νέο σύστημα το οποίο θα ερμηνεύεται και εφαρμόζεται με βάση τη νέα φιλοσοφία που το ίδιο το σύστημα και οι ίδιοι οι κανονισμοί ρητά θέτουν

στο Μέρος 1 και 2. Αναμένεται να υπάρξει χαλάρωση της τυπολατρίας από όλους τους πρωταγωνιστές.

Ο πρωταρχικός σκοπός των νέων Κανονισμών όπως αναφέρεται στο Μέρος 1.2 είναι «η παροχή στο Δικαστήριο δυνατότητας χειρισμού υποθέσεων κατά τρόπο δίκαιο και με αναλογικό κόστος. Οι λέξεις κλειδιά είναι η παροχή στο δικαστήριο δυνατότητας χειρισμού των υποθέσεων. Συνεπώς, στο νέο οικοσύστημα, το δικαστήριο διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο χειρισμού των υποθέσεων. Υπάρχει μετατόπιση του κέντρου βάρους στον χειρισμό των υποθέσεων προς το δικαστήριο και δεν αφήνει την πρωτοβουλία στους δικηγόρους οι οποίοι πρέπει να κατανοήσουν αυτόν τον πρωταρχικό σκοπό και να συνδράμουν στην επίτευξή του. Αυτό εξάλλου επιβάλλεται και από το Μέρος 1.4 όπου ρητά αναφέρεται ότι, οι διάδικοι οφείλουν να επικουρούν την προαγωγή του πρωταρχικού σκοπού από το δικαστήριο το οποίο αναλαμβάνει ενεργό ρόλο στη διαχείριση των υποθέσεων με στόχο την εξασφάλιση βεβαίως ταχείας απονομής της δικαιοσύνης και συνακόλουθα περιορισμού του κόστους που η καθυστέρηση προϋποθέτει.

11. Οι χρονικές προθεσμίες δεν δύναται να διαφοροποιούνται με συμφωνία των διαδίκων σε σχέση με την ημερομηνία της δίκης και της ακρόασης (εκ συμφώνου αναβολές εκ των πραγμάτων αποκλείονται) την περίοδο εντός της οποίας θα διεξαχθεί η δίκη ή η ακρόαση μεταξύ άλλων. Ενδεικτική είναι επίσης η πρόνοια στο Μέρος 37.6 σύμφωνα με την οποία οι ημερομηνίες της ακρόασης είναι διαδοχικές, δηλαδή «day in day out» κάτι το οποίο βεβαίως προϋποθέτει ένα σωστό προγραμματισμό ακρόασης της υπόθεσης μεταξύ δικηγόρου και δικαστηρίου. Η πρακτική του ότι ορίζεται η υπόθεση για ακρόαση μία ημέρα σε 2-3 μήνες και αν ξεκινήσει να συνεχίσει η ακρόασή της σε 10-15 μέρες και ούτω καθ' εξής με το φαινόμενο να έχουμε ακροάσεις που επεκτείνονται σε δύο ή τρία χρόνια πολλές φορές δεν θα είναι επιτρεπτή πλέον με τους νέους κανονισμούς. Οι δικηγόροι πλέον θα πρέπει να περιορίσουν τον αριθμό υποθέσεων που αναλαμβάνουν και να εξειδικευτούν σε συγκεκριμένους τομείς. Ανάλογα θα καθορίσουν και την πελατεία και ύψος των αμοιβών τους.
12. Περαιτέρω, η περίοδος της εκδίκασης της υπόθεσης προκαθορίζεται και δεδομένου ότι θα πρέπει να συμπληρωθεί στο προκαθορισμένο χρονικό πλαίσιο, ελέγχεται σαφέστατα και η μαρτυρία η οποία θα τεθεί ενώπιον του. Το Μέρος 32 δίδει σαφέστατα εξουσία στο δικαστήριο να ελέγχει την μαρτυρία, τον τρόπο προετοιμασίας και παρουσίασης της αλλά επιπρόσθετα να περιορίζει την αντεξέταση.

Σύμφωνα με το Μέρος 32.1(3), το δικαστήριο δύναται να περιορίσει την αντεξέταση. Συνεπώς πρακτικές του παρελθόντος αντεξέτασης για εβδομάδες ενός μάρτυρα φαίνεται ότι θα εκλείψουν. Η πρόνοια αυτή

πιθανότητα συνάδει με το Άρθρο 30(3)(γ) του Συντάγματος σύμφωνα με το οποίο έκαστος έχει το δικαίωμα να εξετάζει μάρτυρες σύμφωνα με το Νόμο στο βαθμό βέβαια που οι Κανονισμοί Πολιτικής Δικονομίας μπορεί να θεωρηθούν Νόμος εν τη ευρεία εννοία του όρου αυτού.

13. Οι μαχόμενοι δικηγόροι θα βρεθούν αντιμέτωποι πλέον με πρωτόγνωρες διαδικασίες και η πρόκληση ασφαλέστατα είναι μεγάλη. Αναμένεται αύξηση του επιπέδου δικηγορίας. Αξιοποίηση των Κανονισμών, η οποία προϋποθέτει και απόλυτη γνώση αυτών θα αποτελέσει τον θεμέλιο λίθο επιτυχούς δικηγορίας τα προσεχή χρόνια. Οι προχειρότητες πλέον θα εκλείψουν. Καταχώρηση και προώθηση αγωγής συνεπάγεται έρευνα και προετοιμασία.

Σωστή αξιοποίηση των Κανονισμών από τους δικηγόρους θα συνδράμει είτε αυτοί ενεργούν για λογαριασμό εναγόντων είτε για λογαριασμό εναγομένων στην προώθηση εξυπηρέτησης των συμφερόντων των πελατών τους κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Οι δικηγόροι θα πρέπει πλέον να συνειδητοποιήσουν ότι ένα μεγάλο μέρος των υποθέσεων θα πρέπει να συμβιβάζονται και να συμβουλευούν ανάλογα τους πελάτες τους. Δεν είναι μόνο η καθοδήγηση της δικαστικής ατμομηχανής η οποία σύρει τα βαγόνια που επιβάλλει τούτο αλλά και οι ίδιοι οι Κανονισμοί τόσο δια της επιβολής εξόδων αλλά και παροχής κινήτρων που ευνοούν την επίλυση των διαφορών τόσο πριν την έναρξη της δικαστηριακής διαδικασίας όσον και κατά την διάρκειά της. Εναλλακτικές μέθοδοι επίλυσης των διαφορών, ADR, με παραπομπή θεμάτων σε διαμεσολάβηση και διαιτησία προϋποθέτει πλέον εκτός από την αναγκαιότητα εκσυγχρονισμού του ουσιαστικού δικαίου ιδιαίτερα στον τομέα της διαιτησίας η οποία επείγει εκπαίδευση των δικηγόρων και εξειδίκευσή τους στα θέματα αυτά για να μπορούν να εξυπηρετήσουν πλέον τις ανάγκες του σύγχρονου συστήματος απόδοσης δικαιοσύνης.

14. Σε σχέση με τις εφέσεις παρατηρούμε επίσης ριζικές αλλαγές οι οποίες όμως θα πρέπει να προσαρμοστούν με τις εξελίξεις στον τομέα της δικαστηριακής μεταρρύθμισης. Στο Μέρος 41.2 προνοείται ότι για να ασκηθεί έφεση πρέπει να εξασφαλισθεί άδεια έφεσης στις πλείστες των περιπτώσεων. Βεβαίως να αναφέρουμε εδώ ότι με βάση την δικαστική μεταρρύθμιση και εφόσον ήθελε θεσπιστεί δεν θα χρειάζεται άδεια για έφεση από το Επαρχιακό Δικαστήριο ή και οποιονδήποτε δικαστήριο ειδικής δικαιοδοσίας στο Εφετείο ή από το Διοικητικό Δικαστήριο στο Εφετείο.

Επιπρόσθετα με τις ρυθμίσεις οι οποίες προνοούνται, αν θεσπιστούν, εφέσεις κατά προδικαστικών αποφάσεων ή ενδιάμεσων αποφάσεων μπορεί να εφεσιβληθούν αλλά θα ακούγονται από μονομελή σύνθεση ενώπιον του αρμοδίου τμήματος του Εφετείου. Συνεπώς θεωρώ ότι το Μέρος 41.2 των Κανονισμών Πολιτικής Δικονομίας δεν θα έχει εφαρμογή αλλά θα πρέπει

να προσαρμοστεί ανάλογα για διαδικασία αναίρεσης από το Εφετείο στο τριτοβάθμιο πλέον Ανώτατο Δικαστήριο με τριμελή σύνθεση το οποίο θα ακούει εφέσεις σε αστικής φύσεως υποθέσεις.

Το ίδιο αφορά και το Μέρος 41.5 για δικαστική αναθεώρηση αποφάσεων Επαρχιακού Δικαστηρίου.

Οι προθεσμίες για καταχώρηση έφεσης μειώνονται στο $\frac{1}{2}$, δηλαδή είναι 21 ημέρες αλλά το κατώτατο δικαστήριο δύναται να δώσει οδηγίες για μεγαλύτερη ή μικρότερη περίοδο, βλέπε Μέρος 41.6 (2) (α). Υπάρχει δυνατότητα καταχώρησης αίτησης για διαφοροποίηση της προθεσμίας, βλέπε Μέρος 41.10. Το Εφετείο έχει αυτή τη δυνατότητα. Αναστολή δεν επέρχεται με την καταχώρηση της Έφεσης, βλέπε Μέρος 41.11.

15. Τελειώνω λέγοντας ότι οι νέοι Κανονισμοί Πολιτικής Δικονομίας θα έχουν καταλυτικές επιπτώσεις στη μαχόμενη δικηγορία. Το σίγουρο είναι ότι είναι απαιτητικοί και θα οδηγήσουν στην αναβάθμιση του επιπέδου της μαχόμενης δικηγορίας. Αυτό βέβαια προϋποθέτει αναβάθμιση του επιπέδου και ποιότητας δικαστικών χειρισμών. Αμφότεροι οι λειτουργοί της δικαιοσύνης οφείλουν να κάνουν άλματα προς τα εμπρός αν θέλουμε να πετύχουμε την επιδιωκόμενη ποιοτική αλλαγή στην Κύπρο και μείωση του χρόνου εκδίκασης των υποθέσεων.